

Герлянд Тетяна,
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник лабораторії технологій
професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти
НАПН України (м. Київ)

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЕКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У статті розглянуто особливості впровадження технології проектів у закладах професійної освіти, а саме: вимоги до їх використання, послідовність діяльності викладача і учня у процесі реалізації проектної технології навчання та системи дій на різних етапах роботи над проектом, що спрямовані на розвиток умінь і навичок самостійної діяльності.

Ключові слова: навчання, метод, проект, проектна технологія, професійна діяльність.

В статье рассмотрены особенности внедрения технологии проектов в учреждениях профессионального образования, а именно: требования к их использованию, последовательность деятельности преподавателя и ученика в процессе реализации проектной технологии обучения и системы действий на разных этапах работы над проектом, направленных на развитие умений и навыков самостоятельной деятельности.

Ключевые слова: обучение, метод, проект, проектная технология, профессиональная деятельность.

In the article features of introduction of technology of projects in establishments of vocational training, namely: requirements to their use, sequence of activity of the teacher and the pupil in the course of realization of design technology of training and system of actions at different stages of work on the project, directed on development of abilities and skills of independent activity are considered.

Key words: training, method, project, project technology, professional activity.

Непередбачуваність економічного й технологічного розвитку сучасного суспільства першочергово висуває проблему прогнозування і проектування різного роду людської діяльності, вимагає від професійно-технічної освіти підготовки молодого покоління, адаптованого до життя в умовах суспільства, що постійно змінюється, здатного приймати самостійне рішення та брати відповідальність за його виконання.

Але сучасний етап розвитку професійно-технічної освіти в Україні виявив низку суперечностей, серед яких головними є протиріччя між потребою суспільства в громадянах із високорозвиненою професійною компетентністю і недостатньою орієнтацією на це широкої практики навчання; між індивідуальним характером засвоєння учнями професійно-технічних навчальних закладів (ПТНЗ) знань і колективними формами організації навчальної діяльності; між необхідністю широкого використання сучасних технологій навчання, до яких належить проектна технологія, і слабкою підготовленістю до цього навчально-виховного середовища ПТНЗ; між потребою у формуванні суспільно активної особистості та недостатньою спрямованістю на це процесу навчання.

Розв'язання цих суперечностей можливе за умов використання в навчанні новітніх педагогічних технологій, у тому числі проектної.

Навчальний проект – це інтегративний дидактичний засіб розвитку, навчання і виховання, який дозволяє вивчати проблематизацію, цілепокладання і планування, представлення результатів, презентації в різних формах, пошуку і відбору актуальної інформації, практичного застосування навчальних знань, вибору, освоєння та використання відповідної технології проведення дослідження [2, с. 36]. Для учнів ПТНЗ навчальний проект – це можливість максимального розкриття свого творчого потенціалу, діяльність, яка дозволяє проявити себе індивідуально, в парі або в групі, спробувати свої сили, докласти знання, принести користь, показати публічно досягнутий результат.

В основі технології проектного навчання – ідея про спрямованість навчально-пізнавальної діяльності учнів на результат, який виходить при вирішенні тієї чи іншої практично або теоретично значущої проблеми.

Зовнішній результат можна побачити, осмислити, застосувати в реальній практичній діяльності. Внутрішній результат (досвід діяльності) стає безцінним надбанням учнів, поєднуючи в собі знання і вміння, компетентності та цінності.

У навчального проектування чимало переваг, одне з яких – відчутний результат творчої діяльності учнів. Проект формує і розвиває такі вміння учнів, як формулювання мети майбутньої роботи, вміння аналізувати, обирати види практичної діяльності, здійснювати відбір змісту матеріалу тощо, використовуючи для цього можливості комп'ютера. Все це, безумовно, розвиває творчі здібності особистості. Але головне, що відрізняє проект – це те, що в ході його реалізації немає «тих, хто програв». Спочатку умови задаються так, що кожен учень переживає ситуацію успіху, стає активним учасником спільної справи.

Переваги проектної діяльності учнів незаперечні, бо вона дозволяє:

- сформулювати ключові компетентності особистості;
- підвищити впевненість у власних здібностях;
- розвивати критичне мислення, оціночні вміння, комунікабельність, співробітництво;
- організувати дослідницьку діяльність.

Використовуючи проектну технологію, викладачі враховують вікові особливості учнів, їх навчальні можливості, тобто диференційовано підходять до вибору проекту в ПТНЗ.

Вікові особливості учнів необхідно враховувати не стільки при виборі виду проекту, скільки при формулюванні компетентнісно орієнтованого завдання. Його відрізняє можливість виконання без попереднього пояснення викладача і необхідність у додатковій інформації, самостійно отриманої з інших джерел. Так з'являються у ПТНЗ дослідні проекти, створюються тестові завдання, сторінки електронного підручника, пам'ятки, алгоритми тощо.

Важливим є усвідомлення учнем свого рівня компетентності. Для цього вибудовується моніторингова модель оцінки рівня сформованості ключових компетентностей. Вона базується на матриці для оцінювання їх сформованості, а на її основі викладачем оформляється діагностична карта групи. Джерелами діагностичних даних є педагогічне спостереження, самооцінка, заснована на відомих умовах, експертна оцінка, аналіз продуктів

діяльності. Виходячи з даних діагностики, визначається індивідуальний маршрут проектної діяльності учня.

Діяльність викладача в умовах модернізації системи професійної освіти і впровадження методу проектів включає наступні позиції: визначення теми, цілей проектної діяльності на уроці; вироблення критеріїв оцінювання проекту; відбір засобів навчання, змісту освіти відповідно до цілей; аналіз і вибір навчальних предметних програм і коригування тематичного планування; перегляд форм організації навчального процесу і переведення їх в особистісно-орієнтовану площину; визначення ролі і місця при вивченні теми компонента визначення мети й рефлексії; організація праці викладача з планування проектної діяльності на уроці; здійснення педагогічної діагностики з метою виявлення ефективності, коригування та складання перспективної програми з розвитку умінь проектування [1, с. 61].

Організація праці викладача ПТНЗ з планування проектної діяльності на уроці є найважливішою умовою. Тільки правильно планований процес може дати позитивний результат. Весь процес планування повинен спиратися на рівень навчальних можливостей учнів. Так, учням із середніми навчальними можливостями, пропонується план проекту для того, щоб знизити рівень тривожності, гарантується позитивна оцінка.

Педагогічна діагностика з метою виявлення ефективності проектної діяльності учнів здійснюється викладачем шляхом заповнення облікового листа, де експертна комісія виставляє оцінки за такими параметрами:

- ступінь осмислення матеріалу;
- оригінальність ідеї і спосіб вирішення проблеми;
- рівень володіння комп'ютерними програмами;
- включеність кожного учня в групову роботу;
- рівень організації та проведення захисту проекту.

Подібна модель дуже проста для оцінки і дає великий матеріал для діагностики викладача, дозволяє виявити прогалини в організації проектування

і дозволяє провести коригування. До того ж вона наочна. Подібні облікові листи можуть збиратися в папку і давати простір для аналізу.

Коли проект реалізований на певному часовому етапі, слід ставити перспективні цілі. Після аналізу реалізації проекту викладачу слід провести коригування і скласти перспективну програму розвитку наступних компетентностей учнів: вміння ставити мету, вміння планувати діяльність, вміння вибирати види діяльності, вміння здійснювати презентацію проекту та ін.

Причому, ці вміння можуть відпрацьовуватися не тільки в ході реалізації проектної діяльності, а й при інших формах роботи. Але цілком раціонально, що ступінь їх сформованості може якраз відслідковуватися при роботі з проектами.

Технологія, що застосовується при організації проектної діяльності учнів полягає в наступному:

1. Установче заняття, на якому ставляться цілі, завдання проектних робіт, визначається основний задум, дається приблизна тематика і форми продуктів майбутніх проектів.

2. Рекомендації майбутнім авторам за вибором теми, формулювання вимог до проекту, терміни його виконання, графіки консультацій.

3. Консультації з вибору тематики, формулювання ідей і задумів.

4. Формування проектних груп.

5. Групове обговорення ідей майбутніх проектів, складання індивідуальних планів роботи над проектами.

6. Пошуковий етап.

7. Проміжні звіти учнів.

8. Індивідуальні та групові консультації за змістом і правилами оформлення проектних робіт.

9. Оформлення результатів.

10. Підготовка до публічного захисту проектів.

11. Формування груп рецензентів, опонентів (залучаються учні інших груп, а також ті учні груп, які з яких-небудь причин не брали участі в конкретному проекті).

12. Публічний захист проектів (презентація).

13. Підведення підсумків. Аналіз виконаної роботи.

14. Підсумковий етап. Подяки учасникам, узагальнення матеріалів, оформлення звітів про виконану роботу [3, с. 25].

Отже, використання технології проектного навчання у ПТНЗ, як показує практика, реально сприяє формуванню нового типу учня, що володіє набором умінь і навичок самостійної конструктивної роботи, способами цілеспрямованої діяльності, готового до співпраці і взаємодії, наділеного досвідом самоосвіти. За умови сформованості ключових компетентностей, випускнику ПТНЗ забезпечена успішна соціалізація і професійна кар'єра.

Література

1. Елькін М. В. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя географії засобами проектної діяльності. Дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – К., 2005. – 260 с.

2. Загвязинская Э. Как мы пришли к проектному обучению / Э. Загвязинская // Директор школы. – 2004. – № 9. – С.33–40.

3. Кальней В. А. Структура и содержание проектной деятельности / В. А. Кальней, Т. М. Матвеева, Е. А. Мищенко, С. Е. Шишов // Стандарты и мониторинг в образовании. – 2004. – № 4. – С.21–26.